

On cal posar el llistó?

Alex Gorina

Ermessenda és l'esforç més important de Televisió de Catalunya en la producció de cinema fet per a televisió, expressió amb què volen substituir a l'anglosaxona *TV-movie*, o la molt antiquada *television film*. Per a no exagerar els greuges comparatius al món àudio-visual, l'Acadèmia del Cinema Català, quan va crear els premis Gaudí ara fa tres temporades, va especificar una categoria dedicada a aquest cinema televisiu, amb una intenció més modesta que no pas els premis Emmy, per exemple, on encara han entrat més al detall, distingint entre les *TV-movies* estrictes, les minisèries, o les sèries de llarga durada. Als Gaudí només es consideren les *TV-movies* o minisèries, i no materials tan específicament televisius com *La Riera*

o *Ventdelplà*. Però poden competir entre elles *Quatre estacions*, que va ser l'última guanyadora, o bé els darrers lliuraments de *La Mari*, que en dues tongades va anticipar aquesta *Ermessenda* de dos capítols. Previsiblement, no solament serà finalista l'any que ve, sinó que té tots els trumfos, per l'ambició econòmica i tècnica i pels resultats artístics del projecte.

Ermessenda té molts elements a favor: per a començar, el fet de desvetllar una figura pràcticament desconeguda de la història del Principat, amb atributs d'energia molt positiva per a instal·lar en l'imaginari popular un cert feminisme pioner i la consolidació que els Països Catalans van ser obra de voluntats polítiques intel·ligents, comparables a les de qualsevol país d'Europa. Falta molt per filmar de la nostra història, i *Ermessenda* obre un territori verge que pot ser indispensable com a aportació didàctica a un gran problema: els catalans desconeixen els detalls del seu passat. A més a més, *Ermessenda* conté imatges concretes

Ermessenda es beneficia de l'estat de gràcia total de Laia Marull.

molt interessants, com ara la visió de les muralles medievals de Barcelona des de l'exterior en un paisatge pròxim a la platja, lògicament, o la dimensió plausiblement domèstica d'una cort petita, concentrada en els espais limitats del palau reial, que encara no havia incorporat els elements gòtics que li coneixem.

Ermessenda es beneficia de l'estat de gràcia total de Laia Marull, impressionant i amb les dificultats de dicció totalment superats, i al seu costat dos noms imprescindible: Rosa Renom i un Dafnis Balduz que es va convertint en l'actor ideal per als millors éssers febles, torturats i un punt malèvol, molt matisats.

TEATRE

Adéu a l'heroi d'El Retaule'

Joan-Anton Benach

Quan Pau Garsaball cantava el tango del burgmestre de Pimburg, ara fa justament quaranta anys, el Capsa, el teatre que hi havia a Pau Claris - Aragó, era un desvesall de rialles. No fa pas gaires dies, en canvi, la mateixa música i la mateixa lletra se sentien a la capella mortuòria de les Corts, i a la majoria dels vells riallers els espurnejaven els ulls o notaven a la gargamella el nus líquid d'aquella emoció que es vol dissimular però que de totes passades acaba manifestant-se. Ha estat un matí assolellat de final d'hivern quan acomiadàvem Jordi Teixidor (1939-

2011), que havia estat durant molts anys l'heroi d'*El retaule del flautista*, la farsa política estrenada el 1971 i de la qual es van fer més d'un miler de funcions consecutives.

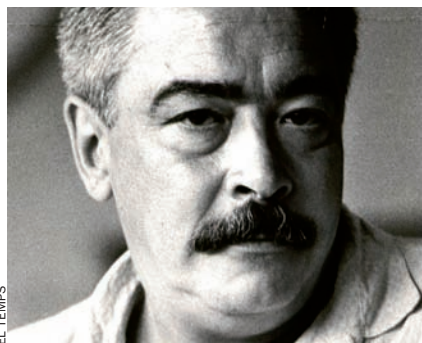
He de recordar que en aquesta "Galeria" hi vaig haver de dur fa quinze dies el record de Josep Torrents, l'actor i amic que se sabia condemnat, però que del seu càncer irreversible n'havia fet un motiu de serenor exemplar, de conformitat intel·ligent, de resignació activa. Jordi Teixidor no ha tingut temps d'oferir un testimoni semblant perquè se n'ha anat amb un sospir inesperat, d'una manera, diuen molts, envejable per al qui se'n va, però sorprenentment maleïda i d'una crueltat abassegadora per als qui es queden.

Teixidor pertanyia a la generació dels *Sagarra*, anomenada així en al·lusió als guanyadors del premi Josep Maria de

Sagarra, el primer dels quals havia estat atorgat el 1963 a Benet i Jornet per *Una vella, coneguda olor*, títol que ara, diuen, vol revisar. Jordi Teixidor el va guanyar el 1968, amb *El retaule* que es va fer –i el va fer– cèlebre i quan ja feia cinc anys que batallava per barris barcelonins i per comarques amb el seu grup El Camaleó, un dels primers que va nodrir el fenomen dels *independents*.

El dramaturg que ens acaba de deixar s'havia fet conèixer el 1965 amb *Un fèretre per a l'Artur*, obra amb la qual la seva companyia va aconseguir èxits remarcables i sostinguts. Esperonat pel premi Sagarra, Teixidor es llançà amb il·lusió a l'escriptura teatral, i el 1969 enllestia *L'auca del senyor Llovet*, una sàtira que Ventura Pons estrenà al Poliorama tres anys després. *Mecano/Xou* (1970), *La jungla sentimental* (1973) –un thriller polític dirigit per Josep Anton Codina–, *Dispara Flanagan* (1975) i *La dama de les Camèlies o el mal que fa el teatre* (1981) són algunes de les obres que Teixidor

Ara bé, el treball de Lluís M. Güell i tot l'equip de producció no es desvia ni un grau dels cànons televisius convencionals. No parlem de la televisió creativa, audaç i minoritària que van experimentar Bergman, Rossellini, Lynch, Kieslowski o Huerga, sinó del llenguatge planer, expositiu, d'arrels teatrals, on els principis irrenunciables són la visibilitat, l'ordre, el muntatge elemental i les normes que es recomanen en un mitjà destinat a ser mirat, sovint, amb mandra, a cops d'ull i enmig de perturbacions visuals i acústiques constants. La prova del foc seria veure *Ermessenda* en un cinema: tot allò que a casa es considera capaç, raonablement ambiciós i vistós, fins i tot ric d'ambientació, colors, llum o exteriors, a la pantalla d'un cinema fóra pobre i anti-quat. Són renúncies voluntàries, però són les que encara ara ens fan distingir entre els treballs de gran cinema traslladats a la televisió per interessos personals, o treballs de televisió que mai de la vida no reeixirien a la pantalla gran. La conclusió és que el nivell d'exigència mitjà amb la producció televisiva té encara el llistat molt baix, i l'expressió *cinema fet per a televisió* en delimita bé les diferències.

Jordi Teixidor

va escriure a l'etapa probablement més creativa de la seva carrera. Les dues últimes que esmento van guanyar el premi Ciutat de Granollers, uns guardons que es van afegir als Ignasi Iglésias que obtingué amb *David, rei* (1985), *Residuals* (1988) i *Magnus* (1992). És obligat de destacar la intensa i generosa dedicació de Teixidor al redreçament del sector teatral de Catalunya, com a responsable cultural del PSUC durant els anys més actius del vell partit.

ART

Set pensaments retallats

Ricard Mas Peinado

La setmana passada es van manifestar 100 persones –segons la guàrdia urbana, 500 segons els convocants–, davant el Museu d'Art Contemporani de Barcelona, per a protestar per les retallades del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Van llegir uns poemes de Joan Brossa, i l'endemà van ocupar mitja pàgina als diaris barcelonins.

Jo vaig estar temptat d'anar-hi. No pas com a manifestant, ans com a observador curiós. L'endemà de la manifestació, els convocants es van reunir amb el conseller Mascarell...

Primer pensament: jo tinc molts amics al Facebook. Podria muntar una *mani*, sortir als diaris i reunir-me amb el conseller, també?

Segon pensament: els manifestants es queixen de les retallades; que si hi ha països on dediquen a la cultura un percentatge més alt que aquí; que els diners esmerçats en cultura no són despesa, ans inversió; que on anirem a parar...

Tercer pensament: jo era un ferm partidari de la política cultural dels Estats Units. És a dir, mecenatge privat amb forta desgravació fiscal. Però un viatge a Miami m'obrí els ulls: tan sols hi ha quatre o cinc ciutats, allí, amb un panorama cultural que pagui la pena. La resta és un desert on es fa difícil de trobar una llibreria o un teatre.

Quart pensament: sóc un gran estudiós de les revistes de cultura. Fins a mitjan dècada dels 80 del segle passat, a Catalunya s'editaven unes revistes fantàstiques, i es podien comptar per centenars. Des de la implantació del Departament de Cultura i l'establiment de les subvencions, si no hi ha peles públiques, no hi ha revista. La subvenció és, en molts casos, perversa.

Cinquè pensament: si la cultura no obté beneficis econòmics, deixa de ser un negoci. I la cultura és, també, negoci. Ens hem d'acostumar a pagar més, per a entrar en un museu, o fins i tot per a assistir a una conferència. Cal que desenvolupem una veritable indústria cultural: produir discos, films, videojocs, còmics, obres de teatre, arts plàstiques, segons criteris de negoci. Si no hi ha demanda, es plega. No ho fan la resta d'empreses?

Sisè pensament: imagineu-vos un científic que vol diners, posem del CSIC, per a realitzar tot d'estudis i d'experiments. L'ens regulador li demanarà un currículum, estudiarà la seva proposta, veurà si hi ha pressupost, i si tot plegat té interès, utilitat i futur. Doncs un artista

EL TEMPS

Cal repensar l'estructura de les nostres indústries culturals públiques.

experimental, emergent, o com vulgueu, si pretén una subvenció, hauria de seguir els mateixos criteris que un científic.

Setè i darrer pensament: la cultura no és gratuïta. M'estimo més una bona sanitat, una bona educació, una policia competent... abans que una nova estructura cultural, diguem-ne Canòdrom, on no se sap ben bé què s'hi farà, amb quins criteris, ni la utilitat veritable. Si la gent no compra art o no va al teatre, que no es queixi. Falsegem el mercat. Un dia –ja fa anys– vaig provar d'entrar en una discoteca amb el carnet de premsa... El porter em va dir: "I què? Jo cada matí compro el diari, i el pago."

www.ricardmas.com